

ΜΟΥΣΕΙΟ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ

Το Μουσείο Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού (ΜΝΕΠ) είναι το μοναδικό δημόσιο μητροπολιτικό μουσείο του Υπουργείου Πολιτισμού που πραγματεύεται το πρόσφατο παρελθόν του συνόλου του ελληνικού χώρου και τα υλικά τεκμήρια του πολιτισμού του. Ιδρύθηκε το 1918 και στεγάστηκε στο Τζαμί Τζισδαράκη στο Μοναστηράκι. Στη μακρόχρονη πορεία του οι αλλαγές στην επωνυμία του αποτυπώνουν κάθε φορά τη συλλεκτική του πολιτική και την ανάγκη η θεσμική του παρουσία να εκφράζεται στον ευρύτερο πολιτιστικό χώρο με τρόπο επίκαιρο και καταλυτικό. Σήμερα, το Μουσείο Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού ανασυστήνεται με μια σύγχρονη και καινοτόμα μόνιμη έκθεση, με ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα, όπου ο νεότερος ελληνικός πολιτισμός προβάλλεται σε κάθε του έκφανση και τα αντικείμενα γίνονται αφορμή και μέσον για να αναδειχθούν οι αντιλήψεις, τα αισθητικά πρότυπα, η τεχνολογία και η τέχνη των ανθρώπων του πρόσφατου παρελθόντος, άγνωστο σε πολλούς, αλλά καθοριστικό για τη συγκρότηση της ταυτότητας του νέου ελληνισμού.

ΤΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Σε μια ιστορική γειτονιά που περικλείεται από τις οδούς Αδριανού – Άρεως – Κλάδου και Βρυσσάκιου στο Μοναστηράκι φιλοξενείται η νέα μόνιμη έκθεση του Μουσείου. Εδώ διασώζονται τμήματα του υστερορωμαϊκού τείχους, αυτό που οικοδόμησαν οι Αθηναίοι μετά την επιδρομή των Ερούλων (267 μ.Χ.) για να προστατεύσουν την πόλη τους. Ο βυζαντινός ναός του Αγίου Θωμά, τρίκλιτη βασιλική του 6^{ου} – 7^{ου} αι. μ.Χ. με μεταγενέστερες φάσεις οικοδόμησης, η πύλη και η κλίμακα του αρχοντικού του Χωματιανού – Λογοθέτη, χαρακτηριστικό οικοδόμημα του 18^{ου} αιώνα, ο αποκατεστημένος ναός του Αγίου Ελισαίου, κτητορική εκκλησία της οικογένειας του Χωματιανού – Λογοθέτη όπου ο «Άγιος των Γραμμάτων», Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης έψελνε στις αγρυπνίες μαζί με τον εξάδελφό του Αλέξανδρο Μωραϊτίδη, το σπίτι του Νικόλαου Δραγούμη, αλλά και νεότερα οικοδομήματα με στοιχεία της Οθωμανικής περιόδου, και της λαϊκής αρχιτεκτονικής. Το Τζαμί Τζισδαράκη, εμβληματικό μνημείο των όψιμων οθωμανικών χρόνων στην πλατεία Μοναστηρακίου, εντάσσεται δυναμικά στη μόνιμη έκθεση του Μουσείου, καθώς φιλοξενεί μία από τις δέκα βασικές θεματικές ενότητες της αφήγησης. Χτισμένο το 1759 από τον τότε βοεβόδα των Αθηνών Τζισδαράκη, μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους, χρησιμοποιήθηκε κατά καιρούς ως στρατώνας της στρατιωτικής μπάντας, φυλακή και αποθήκη, ενώ το 1915 αναστηλώθηκε από τον Αναστάσιο Ορλάνδο για να στεγάσει το 1918 το νεοϊδρυθέν Μουσείο.

Η ΝΕΑ ΜΟΝΙΜΗ ΕΚΘΕΣΗ

Σε ένα σύμπλεγμα 4.000 τετραγωνικών μέτρων, δεκαοκτώ κτήρια του 19^{ου} αιώνα απαλλοτριωμένα προ δεκαετιών, διατηρήθηκαν και αποκαταστάθηκαν από το Υπουργείο Πολιτισμού για να στεγάσουν από μια εκθεσιακή ενότητα που πραγματεύεται μια πτυχή του νεότερου ελληνικού πολιτισμού μέσα από τα τεκμήρια της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, δημιουργώντας έτσι ένα ιδιότυπο πολιτιστικό τοπίο που διατρέχει και συνέχει τον ευρύτερο πολεοδομικό ιστό της ιστορικής Αθήνας.

ΤΖΑΜΙ ΤΖΙΣΔΑΡΑΚΗ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ

Στο μνημείο Τζαμί Τζισδαράκη στο Μοναστηράκι που συνδέεται εννοιολογικά με την υπόλοιπη μουσειολογική αφήγηση του Μουσείου στεγάζεται η ενότητα της ιστορίας του Μουσείου, όπου παρουσιάζεται η γέννηση και η εξέλιξη του, αλλά και το πολιτισμικό πλαίσιο διαφορετικών εποχών που επηρέασε τη συλλεκτική του πολιτική.

Από το πρώτο αντικείμενο που αποκτά το Μουσείο το 1918, ένα γιλέκο της γυναικείας νυφικής και γιορτινής φορεσιάς της Σκύρου κατασκευασμένο τον 17ο αι. στη Μικρά Ασία μέχρι τα τελευταία αποκτήματα της συλλογής, ένα σύνολο κειμηλίων που χρονολογούνται από τη δεκαετία του 1930 έως τη δεκαετία του 1970 μιας δωρήτριας ηλικίας 102 ετών, «ενθυμήματα» της οικογένειάς της που συνθέτουν έναν μικρό «θησαυρό» μνήμης.

ΑΠΟ ΠΟΥ ΕΙΣΤΕ; ΑΠΟ ΠΟΥ ΕΙΜΑΣΤΕ;

Η ενότητα πραγματεύεται τις δύο βασικές συνιστώσες της ιστορικότητας που δομούν, μεταξύ άλλων την ταυτότητα, τον τόπο και τον χρόνο της νεότερης ελληνικής ιστορίας. Μέσα από ετερόκλητα μεταξύ τους αντικείμενα, που λειτουργούν ως σήματα κατατεθέντα, ως ενθύμια ταξιδιού ή ως κειμήλια, περιηγούμαστε στις ιδιαίτερες πατρίδες των νεοελλήνων και βλέπουμε πώς τα μεγάλα ιστορικά ορόσημα εγγράφονται σε αντικείμενα καθημερινής χρήσης, όπως ένα κέντημα ή ένα γραμματόσημο.

ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΣΤΕ; ΕΔΩ, ΤΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Αντικείμενα που αποκαλύφθηκαν στη διάρκεια των εργασιών αποκατάστασης των κτηρίων πρωταγωνιστούν στην ενότητα, τα οποία, σε συνδυασμό με τα αρχαιακά τεκμήρια και τις ψηφιακές παραγωγές, αφηγούνται τις ανθρώπινες ιστορίες των κατοίκων της γειτονιάς που αποτελεί τη σημερινή στέγη του Μουσείου. Μια γειτονιά που συμπυκνώνει με μοναδικό τρόπο την ιστορική, κοινωνική, οικονομική, πολεοδομική και αρχιτεκτονική εξέλιξη ενός από τα παλαιότερα τμήματα της πόλης των Αθηνών που δεν έπαψε ποτέ να κατοικείται.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Άρεως 10, Μοναστηράκι, Αθήνα 105 55
τηλ. 2103239382
www.mnep.gr

Museum of Modern Greek Culture
 museumofmoderngreekculture

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΟΔΑΠ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ & ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ & ΕΙΚΟΝΩΝ: ΤΜΗΜΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ,
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΜΝΕΠ.
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΜΑΡΙΑ ΑΝΤΩΝΕΛΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΤΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΜΑΣ

Στην ενότητα που αφορά στη σχέση του ανθρώπου με το θείο παρουσιάζονται οι διαφορετικοί τρόποι έκφρασης του θρησκευτικού συναισθήματος, η «συνάντηση» της εκκλησιαστικής τελετουργίας με τη λαϊκή έθιμα. Οι βασικοί σταθμοί του κύκλου της ανθρώπινης ζωής και ο ετήσιος κύκλος του χρόνου εικονογραφούνται μέσα από μερικά από τα παλιότερα και πολυτιμότερα αντικείμενα των συλλογών του Μουσείου.

ΠΩΣ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΑΝ; ΠΩΣ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΤΕ;

Σημειολογικά φορτισμένα αντικείμενα, ψηφιακές εφαρμογές και εικονογραφικό υλικό παρουσιάζουν τις ποικίλες μορφές διασκέδασης, οι οποίες απαντώνται στον ευρύτερο ελλαδικό χώρο, σε διάφορα πολιτισμικά περιβάλλοντα και σε διάφορες χρονικές στιγμές της νεότερης ιστορίας. Πανηγύρια, θέατρο σκιών, μουσικά και θεατρικά θεάματα, χοροί, κουλθοέατρο, κινηματογράφος, καφεενία συνθέτουν ένα πολύχρωμο μωσαϊκό ψυχαγωγίας των Ελλήνων. Έμφαση δίνεται στο θέατρο σκιών, μία ιδιότυπη μορφή θεατρικής τέχνης που συμπυκνώνει το λαϊκό πνεύμα, εκφράζοντας εμπειρίες από την κοινωνική και πολιτική ζωή του λαού.

ΕΚΕΙΝΕΣ ΠΩΣ ΔΟΥΛΕΥΑΝ; ΕΣΕΙΣ ΠΩΣ ΔΟΥΛΕΥΕΤΕ;

Στην ενότητα ξεδιπλώνεται ο πλούσιος ψυχικός κόσμος της ανώνυμης γυναίκας μέσα από τη γυναικεία εργασία και κυρίως την οικοτεχνία. Στημόνι της μουσειακής αφήγησης αποτελούν τα κεντήματα και τα υφαντά. Μέσω της έκθεσής τους, σε συνδυασμό με ψηφιακά μέσα και πλούσιο εποπτικό υλικό, προβάλλεται ο ενεργός ρόλος της γυναίκας στην οικογένεια και στην κοινότητα, στην παραγωγική διαδικασία και στην κάλυψη των πολλαπλών αναγκών του σπιτιού. Πάνω στα εργόχειρα κεντιούνται και υφαίνονται μικρές και μεγαλύτερες ιστορίες για την ταυτότητα της γυναίκας, για τις αντιλήψεις της, για την αισθητική, τις τεχνικές, τις χρήσεις, τους συμβολισμούς, τα έθιμα και τις τελετουργίες, το ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο της δημιουργίας τους.

ΠΟΥ ΕΜΕΝΑΝ; ΠΟΥ ΜΕΝΕΤΕ;

Αρχιτεκτονικά μέλη παραδοσιακών και νεοκλασικών σπιτιών, εργαλεία των επαγγελματιών της οικοδόμησης, όψεις εσωτερικού διακόσμου σπιτιών εικονογραφούν την κατοικία και την εξέλιξή της στη νεότερη Ελλάδα. Ιδιότυπα διακοσμητικά σύνολα αποτυπώνουν την αστικοποίηση του τρόπου ζωής αλλά και τη διατήρηση της μνήμης του παρελθόντος μέσα από παραδοσιακά αντικείμενα. Σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο εκτίθενται οι τοιχογραφίες με έργα του Θεόφιλου από το «καλό δωμάτιο» της οικίας Ζόλκου στη Νάπη της Λέσβου.

ΤΙ ΜΑΓΕΙΡΕΥΑΝ; ΤΙ ΜΑΓΕΙΡΕΥΕΤΕ;

Εκθέματα που σχετίζονται με την παραγωγή και την πώληση των προϊόντων διατροφής, το μαγείρεμα και την αποθήκευση των τροφών, την εστίαση και το σεβρίσιμα, τη διατροφή στον κύκλο του χρόνου και της ζωής του ανθρώπου εντάσσονται στην ενότητα αυτή. Εργαλεία και σκεύη που κατασκευάζονται και χρησιμοποιούνται σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές φωτίζουν τις ιδιαιτερότητες του κάθε τόπου, τη διαμόρφωση της συλλογικής ταυτότητας μέσω των πρακτικών κατανάλωσης της τροφής, τις διαδρομές και τις ιστορίες των ανθρώπων και των αντικειμένων στον χώρο και στον χρόνο.

ΤΙ ΔΟΥΛΕΙΑ ΕΚΑΝΑΝ; ΤΙ ΔΟΥΛΕΙΑ ΚΑΝΕΤΕ;

Στην ενότητα παρουσιάζονται όψεις και στιγμιότυπα της εργασίας και της παραγωγικής διαδικασίας στον ελλαδικό χώρο των νεότερων χρόνων. Γίνεται αναφορά στη γεωργοκτηνοτροφική εργασία, την εργαστηριακή/μεταποιητική εργασία, τη χειροτεχνία και την εντατικοποίηση και διαφοροποίηση της εργασίας με τη χρήση της μηχανής και της ηλεκτρικής ενέργειας. Αντικείμενα και ψηφιακά εκθέματα σκιαγραφούν μια πορεία από την καλλιέργεια της γης και τη χειρωνακτική εργασία έως τον τουρισμό και τη μηχανοποιημένη, εργοστασιακή παραγωγή.

ΤΙ ΦΟΡΟΥΣΑΝ; ΤΙ ΦΟΡΑΤΕ;

Η εκθεσιακή ενότητα παρουσιάζει τον τρόπο που ντύνονταν οι άνθρωποι στον ελληνικό χώρο από τον 18^ο έως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Σύμφωνα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες του προβιομηχανικού τρόπου ζωής, οι παραδοσιακές φορεσιές φανέρωναν το στενό δέσιμο των ανθρώπων με τον τόπο και την κοινότητα όπου ζούσαν. Υφάσματα χειροποίητα ή εισηγμένα, μοτίβα κεντημένα και υφαντά, κοσμήματα περίτεχνα με πλούσιους συμβολισμούς, υπηρετούσαν τη διαχρονική ανάγκη της ένδυσης και του στολισμού και δήλωναν το φύλο, την ηλικία, την καταγωγή, την κοινωνική και οικονομική κατάσταση, τις αισθητικές αντιλήψεις. Αργότερα, όταν πια η ευρωπαϊκή μόδα επικράτησε, οι παραδοσιακές φορεσιές έγιναν μέρος της επίσημης εθνικής εικόνας και ταυτότητας.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ

Η μουσειολογική προσέγγιση του Μουσείου Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού ενδυναμώνεται με τη δημιουργία, σε επιλεγμένα τμήματα της έκθεσης, οικογενειακών εκθεμάτων τα οποία παρουσιάζονται για πρώτη φορά στην Ελλάδα. Στις αίθουσες αυτές η θεματική ενότητα αποδίδεται με έναν παιγνιώδη τρόπο, ώστε να συγκεντρώνει το ενδιαφέρον και από τις μικρότερες ηλικίες. Ο μικρός επισκέπτης συμμετέχει με την επίβλεψη των γονέων του σε παιχνίδια σχεδιασμένα να του προσφέρουν μια ευχάριστη μαθησιακή μαρτυρία. Η ανάπτυξη των οικογενειακών εκθεμάτων εντάσσεται στο γενικό πλαίσιο της φιλοσοφίας που χαρακτηρίζει τους νέους εκθεσιακούς χώρους του Μουσείου, όπου κυριαρχούν οι αρχές του βιωματικού σχεδιασμού και της ψυχαγωγικής μάθησης.

Μουσείο Νεότερου
Ελληνικού Πολιτισμού

ΜΟΥΣΕΙΟ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

